
KAMPEN INDUSTRIE-STAD.

Eerst nà het jaar 1830 heeft de nijverheid zich in ons land langzamerhand kunnen ontwikkelen tot groot-industrie.

De oprichting der glas- en aardewerkfabrieken van Regout te Maastricht dateert van 1834. De eerste suikerfabriek in Brabant is van 1858. De aardappelmeel-industrie begint in 1860. De eerste strookartonfabriek in 1869. De eerste margarinefabriek te Oss in 1871.

Ook in Kampen is in dit tijdvak een gestadige ontwikkeling der indusdrie waar te nemen.

In het derde deel van „de Aardbol” lezen wij, dat Kampen omstreeks het jaar 1840 verscheidene fabrieken telde van „dekens, duffel, trijp, matten, katoenen stoffen, grof „aardewerk, alsmede steenbakkerijen, boekdrukkerijen, kalk-„branderijen, pottbakkerijen, sloopstimmerwerven, leer-„looierijen, koren-, houtzaag- en pelmolens, bierbrouwerijen, „een sigaarfabriek, damastweverij en bleekerijen.”

Inderdaad heeft Kampen een duffel- en dekenfabriek gehad, op de Oudestraat, westzijde, wijk II 245, die in 1841 verkocht is.

Trijp werd gefabriceerd door de firma Gallé & Gluijsteen; sinds 1 Febr. 1840 is deze firma ontbonden, en werden de trijpen en pluizen (= pluche) voortaan door de heeren P. H. Gallé en C. A. Gluijsteen, ieder voor eigen rekening vervaardigd. Ook de firma Groebitz & Compagnie had te Kampen eene trijpfabriek, en na de ontbinding dezer firma

op 1 Jan. 1835 hebben de firmanten J. M. Groebitz en J. A. Broese ieder eene eigen trijfabriek voortgezet.

Een pottebakkerij vond men in 1841 in de Keizerinne-straat, en ook op den Burgwal wijk IV 92 vond men een bloeiende pottebakkerij met pakhuis en stalling, die nog bestaan heeft tot omstreeks 1885.

Een pijpenbakkerij, voor het bakken van tabakspijpen vond men in het Achterrommetje. Van de tallooze bierbrouwerijen uit de 17e en 18e eeuw heeft slechts een enkele, „de Wereld”, tot op onzen tijd kunnen doorwerken. Een tweede brouwerij, „de Zwaan”, gelegen aan den Burgwal, werd in 1842 door Andreas Schwab verkocht aan W. J. Berghuys; een latere eigenaar dezer brouwerij was R. H. W. Huberts, die in 1848 overleed, waarna de brouwerij werd aangekocht voor den bouw eener kerk voor de Christ.-Afgescheidenen.

In het bekende werk „Het Koninkrijk der Nederlanden” door J. Terwen, vinden we een opgave van de industrie te Kampen, omstreeks het jaar 1860, waarin vermeld worden: „1 bierbrouwerij, 1 trijfabriek, 3 scheepstimmerwerven, 1 „stoom-werktuigenfabriek, 2 basculen- en kachelfabrieken, „1 gasfabriek, 1 brandspuitfabriek, 1 wolkammerij, 3 calicots-weverijen, 1 dekenfabriek, 1 damastweverij, 2 damast-tafellin-nenfabrieken, 1 leerlooierij, 1 tapijtfabriek, 2 spijkerfabrieken, „2 kalkbranderijen, 3 steen-, 1 pannen- en 1 pottenbakkerij, „3 touwslagerijen, 1 likeurstokerij, 2 sigarenfabrieken (met „190 werklieden), 3 houtzaag- en 3 oliemolens, 1 boekdrukkerij, „en vele mattenmakerijen, waarvan de bloeiendste, die der „Vereeniging „Orde en Vlijt” met 150 personen werkt”.

De eerste sigarenfabriek werd hier door den heer Lehmkuhl in September 1826 opgericht, en heeft deze industrie zich thans uitgebreid tot een der voornaamste takken van Kampens nijverheid, naast die der Kamper Emaill-fabrieken.

Naast veel voorspoed heeft de Kamper industrie in vroeger dagen ook tijden beleefd van groote werkeloosheid en tegenslag, ernstiger en zwaarder dan in dezen tegenwoordigen tijd. Zoo leest men in de Kamper Courant van 6 Jan. 1842: „'t Getal der bedeeden loopt over de 1400: een vreeselijk „getal op eene bevolking als die van Kampen”.

Waarlijk een vreeselijk getal, als men bedenkt dat Kampen toen 9072 inwoners telde!

Dat men er ook toen reeds op bedacht was, de werkeloosheid niet enkel door uitkeering of bedeeing te bestrijden, moge blijken uit de overeenkomst die de stedelijke regeering sloot met de firma Wolff & Bottenheim. Deze firma had in 1846 buiten de Korenmarktspoort, tegen den stadsmuur, een groot gebouw opgericht, waarin eene calicots-weverij werd gevestigd. Van stadswege werd aan die firma eene jaarlijksche toelage van f 800.— toegezegd, wanneer in deze fabriek aan 100 personen, te Kampen woonachtig, geregelde arbeid werd verschaft. Voor den toenmaligen tijd was deze methode zeker niet slecht bedacht.

C. H. VAN FENEMA.